

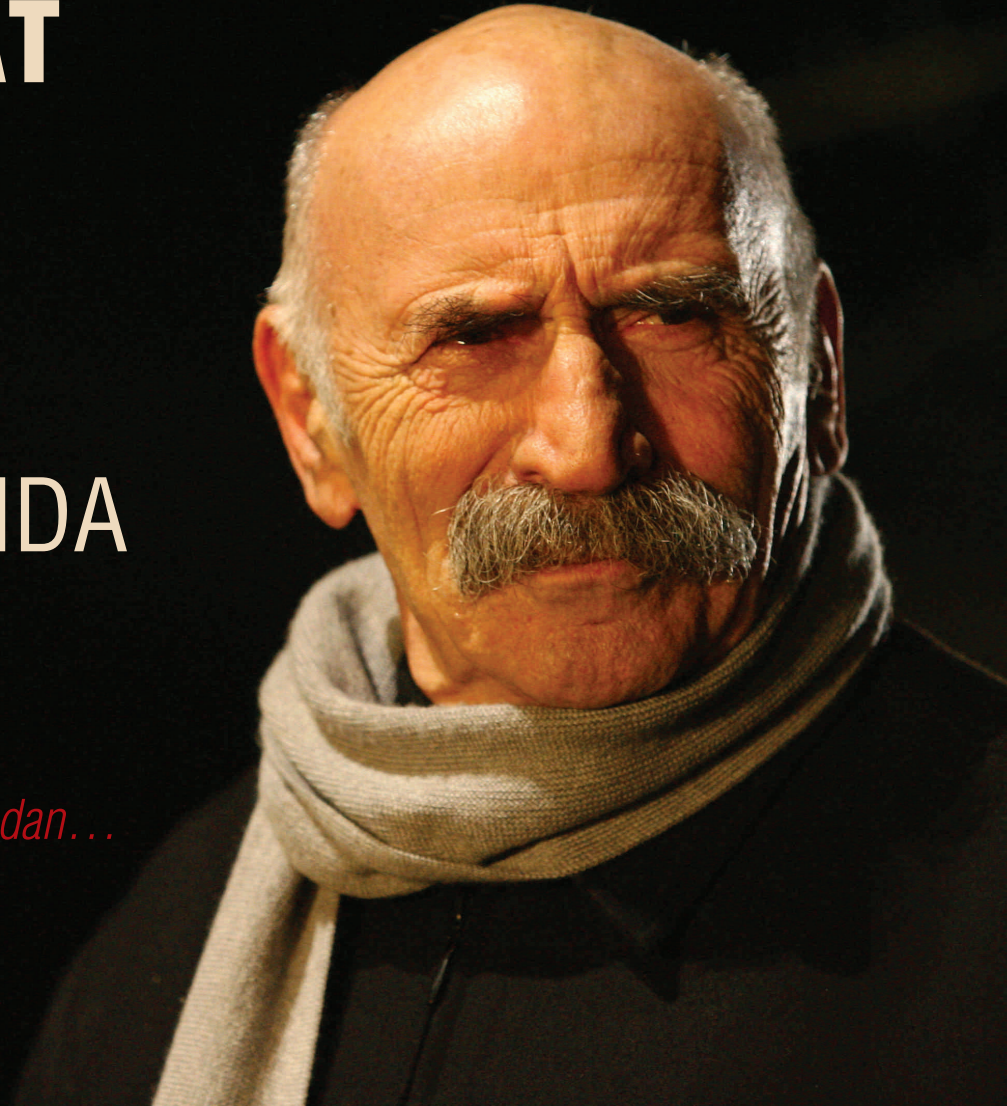
**BAZEN HAYAT
SENİ ÖYLE
ZORLAR Kİ
YEĞENİM!
YOLUN BAŞINDA
KİMDİN,
UNUTURSUN**

Tuncel Kurtiz'in Ardından...

Yrd. Doç. Dr. Suncem KOÇER

Khas öğretim üyesi

FOTOĞRAF: Milliyet Arşivi

Televizyon kanalı Atv'de yayınlanan Ezel dizisindeki Ramiz Dayı karakteri ile çok konuşulan tiyatro ve sinema oyuncusu Tuncel Kurtiz 77 yaşında yaşama veda etti; üstelik henüz perde kapanmadan, o, selamını veremedi...

27 Eylül cuma sabahı ajanslara hiç beklenmedik, vahim bir haber düştü. Haber, ünlü tiyatro ve sinema oyuncusu Tuncel Kurtiz evinde düşüp yaşamını yitirdi diyordu. Kurtiz o sabah, hiç aksatmadığı sporundan evine dönmüş, sevgili eşinin hazırlayıp bıraktığı masaya belliki güne sıkı bir kahvaltıyla başlamak için oturmuştu. Menend Hanım eve geldiğinde Kurtiz'i yerde baygın bulmuş; ne yaptı ne ettiyse de yetmemiş, sevgili eşini uyandıramamıştı. Daha çok uzun yıllar yaşamayı kafasına koyduğunu, hayata olan sarsılmaz inancıyla ve dipdiri varlığıyla sık sık söyleyen Tuncel Kurtiz, 77 yaşında hayata veda etmiş, ailesinden, dostlarından, seyircilerinden ayrılmıştı. Üstelik henüz perde kapanmadan; o, selamını veremedi.

Tuncel Kurtiz'in ölüm haberi tüm Türkiye'de derin bir yasa neden oldu. Sosyal medya nevi şahsına münhasır duygusallığıyla, Kurtiz'in ardından matem, üzüntü ve pişmanlık dışavurumlarının mecrası haline geldi. Çok sayıda twitter ve facebook kullanıcısı profil fotoğraflarını Kurtiz'in fotoğraflarıyla yeniledi. Cenaze törenini takip eden günlerde matem ruh hali sosyal medya versiyonuyla devam etti. Hayali cemaatin mensupları ortaklaşan hüznelerini; Kurtiz'in şiir okuduğu videoları, oynadığı dizilerden sahneleri, replikleri paylaşarak ifade ettiler. Sayısız klavyenin üzerinde gezinen binlerce parmak, ustanın yokluğunun hüznünde bir araya geldi, birleşti.

Son zamanlarda içinde bulunduğumuz toplumsal ruh halinin, hüznümüzde dahi ortaklaşabilmeyi zor kıldığını düşünürsek; Tuncel Kurtiz'in ölüm haberinin ortaya çıkardığı duygu durumunun ne kadar özel olduğunu görmemek elde değil. Siyaseti bir kenara bırakacak olursak; sporun, sanatın ve popüler kültürün dahi ancak kutuplar üzerinden anlamlandırılabilirdiği ve kültürel üretimlerin ikili karşıtlıkların mengenesine sıkışmaya zorlandığı böylesi bir zaman diliminde, Tuncel Kurtiz'in kaybının tetiklediği bu kolektif duygulanımın anlamı neydi? Sayısız kere komünist olduğunu söyleyen ve komünizmi insanlığın varabileceği ideal

nokta olarak gördüğünü en doğal haliyle tekrar eden Kurtiz, üstelik yıllar önce bir İsrail filminde oynadığı için faşist olmakla itham edilmişti. Kutuplar arasına sıkışmayı reddedenlerin, toplumsal anlamlar dünyasından dışlandığı bir şimdide, kaybıyla onca ruha acıyla dokunan, karşıtlıkları unutturan Tuncel Kurtiz'i özel kılan neydi? Asıl sevdası tiyatronun yanında sinemayı sanattaki üvey aşkı olarak gören, aslında sahneden ulaşmayı arzuladığı seyircisine bir parça dokunmak için popüler kültür kanallarından başka çaresi olmayan Kurtiz'i, onun ardından kalıya tuşlarına yaslarını dökenler nasıl ve ne kadar tanıyor? Bu sorunun belki de imkânsız cevabı arka planda, Tuncel Kurtiz'in kutuplaşmaların sığılğını reddeden yaşam ve sanat öyküsüne kısaca bakalım.

Sıradışı Bir Yaşam Öyküsü...

Kariyerinin ilerleyen safhalarında vali olan nahiye müdürü bir baba ve Osmanlı bürokrasisinde etkin Boşnak bir ailenin kızı olan bir annenin çocuğu olarak, 1 Şubat 1936'da İzmit'te dünyaya gelen Tuncel Kurtiz'in çocukluğu Kırıkkale, Reşadiye, Posof, Ayvalık ve Kandıra'da hareketli ve kalabalık bir geniş aile içinde geçmiş. Babası Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmeye karar verince ailenin de yolu önce Ann Arbor'a sonra Detroit'e düşmüş. Tuncel için ikili karşıtlıkların mengenesinden özgürleşme süreci, belki de Detroit'te farklı ırk ve kültürlerden çocukların gönderildiği okula gittiğinde başlamış.

O yıllardan zihninde asılı kalan bir anıyı, kitaplarda okuduğumuz güçlü ama ayrıştırıcı anlatıların yaşamda eriyip gittiğine adeta bir kanıt olarak anlatıyor sanatçı: "Okulda benimle 'turkey turkey glu glu' diye alay ediyorlardı. Birgün bir kavga çıktı ve iki üç kişi birden üzerime geldi. Kavgada Çinli bir çocuk bana yardım etti. Sonrasında yarım yamalak İngilizcemle Çinli çocuğa "sen benim düşmanım olduğun halde bana yardım ettin. Düşmanımsın, çünkü sen Çinlisin" dedim... O sıralarda (Nihal Atsız'ın) *Bozkurtların Ölümü*'nü henüz okumuştum."

Diğer taraftan, Amerika dönüşü ilk ergenliğinde okuduğu kitapları büyük bir iştahla anlatan Kurtiz, hayatı "çok okumak-çok gezmek" de dâhil olmak üzere hiçbir ikili karşıtlığın arasına sıkışmayacak kadar büyük bir aşkla yaşadığının işaretini veriyor: "Babamın vali muavini olduğu nahiyede halkevleri kütüphaneleri kapatılmıştı. Ama anahtar babamdaydı. Anahtarını ondan alır, gizlice kütüphaneye giderdim, Emil Zolaları, Nazım Hikmetleri orada okudum. Varlık yayınlamı okudum. Aziz Nesin ve Sabahattin Ali'nin dergisi Marko Paşa'yı hep okurdum. Belki de adı hoşuma gittiğinden... Çok okurdum."